

Barn och utbildningskontoret

Förskolans arbete med att främja likabehandling och förebygga diskriminering och kränkande behandling

MARIEBERG förskola Ht26 Vt27

Foto: CIENPIES Design

Innehållsförteckning

1.	Inledning.....	3
2.	Främja likabehandling	4
2.1	Trygghet/Ålder	4
2.2	Självkänsla/Kön, könsöverskridande	5
2.3	Empati/Funktionsnedsättningar	5
2.4	Respekt/Etnisk tillhörighet, religion och annan trosuppfattning, sexuell läggning	5
3.	Förebyggande arbete – Aktiva åtgärder	6
3.1	Plan mot diskriminering och kränkande behandling.....	6
3.1.1	Uppföljning och kartläggning av risker för diskriminering eller kränkningar	6
3.1.2	Analys och bedömning av orsakerna till upptäckta risker	6
3.1.3	Planering och genomförande av åtgärder	7
3.1.4	Utvärdering.....	7
4.	Arbetsgång vid kännedom om upplevda kränkningar.....	7
5.	Bilagor.....	8

1. Inledning

Förskolans arbete med att främja likabehandling och förebygga diskriminering och kränkande behandling följer kommunens *Riktlinjer för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling* (Beslutad 2022-11-10).

Vision

Förskolorna i Östhammars kommun ska vara en plats där alla barn har rätt till en trygg lärandemiljö fri från diskriminering och kränkande behandling. Utbildning och undervisning ska genomsyras av värdegrundsfrågor där olikheter ses som en tillgång.

Mål

Vårt mål är att inget barn får utsättas för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Syfte

Syfte med arbetet är att främja likabehandling och förebygga diskriminering och kränkande behandling. Det främjande arbetet handlar om att hitta och stärka positiva förutsättningar för att alla barn ska ha lika rättigheter och möjligheter. Det förebyggande arbetet siktar på att minimera risken för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Lagar och förordningar

Arbetet regleras i följande lagar och förordningar:

- FN:s konvention om barns rättigheter¹

Barnkonventionen sätter barnperspektivet och barns rätt till likabehandling i fokus. Konventionen bygger på perspektivet att barnets bästa alltid skall komma i främsta rummet. Den talar om rätten till liv och utveckling, om barns rätt till inflytande och att få göra sin röst hörd i allt som angår dem.

- Diskrimineringslagen²

Denna lag har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder (de sju diskrimineringsgrunderna). Den som bedriver utbildning får inte diskriminera något barn.

- Skollagen³

Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn. (6 kap 6 §)

Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och

¹ UNICEF Sverige (2023) Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter.

<https://beta.unicef.se/barnkonventionen/las-texten>

² Diskrimineringslag (2008:567)

³ Skollag (2010:800) 6 kap 7 och 8 §§

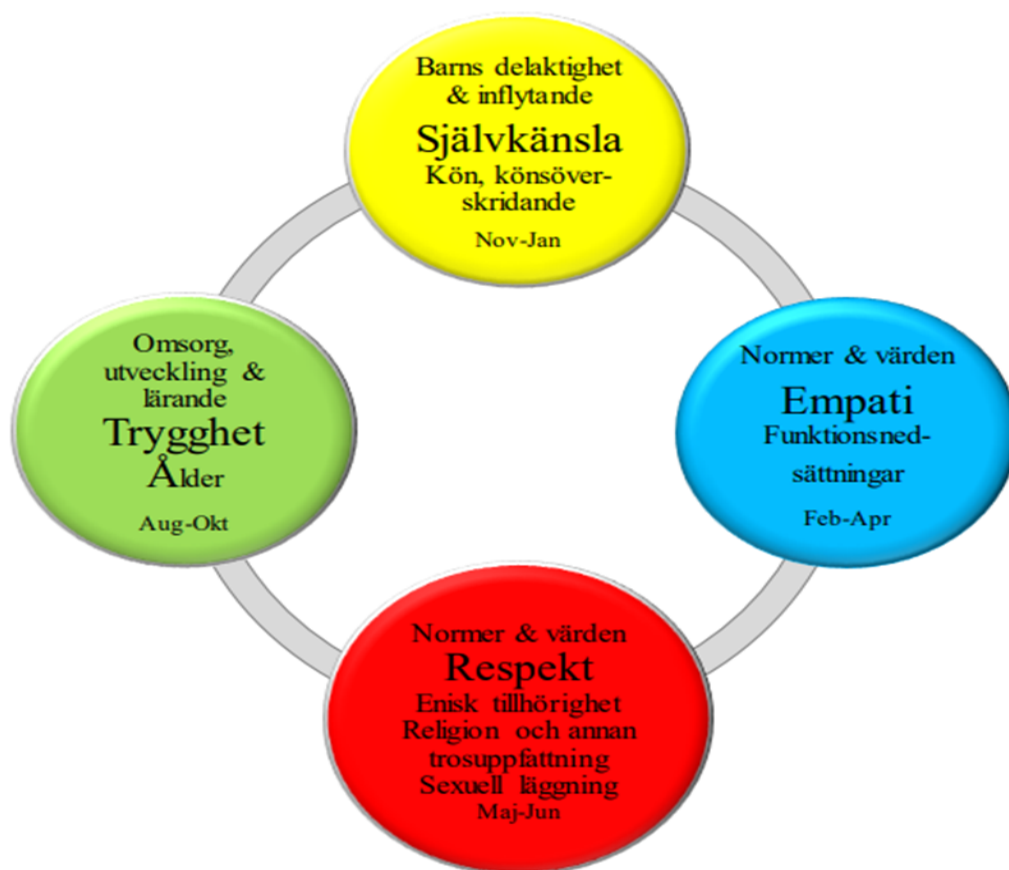
elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. Hur de planerade åtgärderna genomförts ska beskrivas i efterföljande års plan. (6 kap 7 och 8 §).

- Läroplan för förskolan⁴

Inget barn ska i förskolan bli utsatt för diskriminering [...] eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas. Förhållningssättet hos alla som verkar i förskolan, och deras sätt att agera och tala om något, påverkar barnens förståelse och respekt för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle. Därför är alla som verkar i förskolan viktiga som förebilder. Utbildningen ska ge barnen möjlighet att utveckla sin förmåga till empati och omtanke om andra genom att uppmuntra och stärka deras medkänsla och inlevelse i andra människors situation.

2. Främja likabehandling

Förskolans arbete med att främja likabehandling sker kontinuerligt utifrån nedanstående områden som är kopplade till förskolans läroplan (kursiverad text tagen ur Lpfö18)⁵ och diskrimineringsgrunderna. Detta dokumenteras i Unikum.

2.1 Trygghet/Ålder

⁴ Skolverket (2018) Läroplan för förskolan (Lpfö18) sid 5.

⁵ Ibid

- *Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla sin identitet och känner trygghet i den samt medvetenhet om rätten till sin kroppsliga och personliga integritet*
- *Arbetslaget ska ta ansvar för en tillitsfull relation mellan förskolan och hemmen*
- *Alla barn ska få en utbildning som är utformad och anpassad så att de utvecklas så långt som möjligt*
- *En likvärdig utbildning Kap 1*

2.2 Självkänsla/Kön, könsöverskridande

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- *förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön i förskolan.*
- *förståelse för demokratiska principer och förmåga att samarbeta och fatta beslut i enlighet med dem*
- *Arbetslaget ska säkerställa att alla barn får lika stort inflytande över och utrymme i utbildningen oavsett könstillhörighet*
- *Arbetslaget ska inspirera och utmana barnen att bredda sina förmågor och intressen på ett sätt som går utöver könsstereotypa val*

2.3 Empati/Funktionsnedsättningar

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- *förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra*
- *respekt och förståelse för att alla människor har lika värde och de mänskliga rättigheterna*
- *Förskolan ska särskilt uppmärksamma barn som av olika anledningar behöver mer ledning och stimulans eller särskilt stöd*
- *En likvärdig utbildning Kap 1*

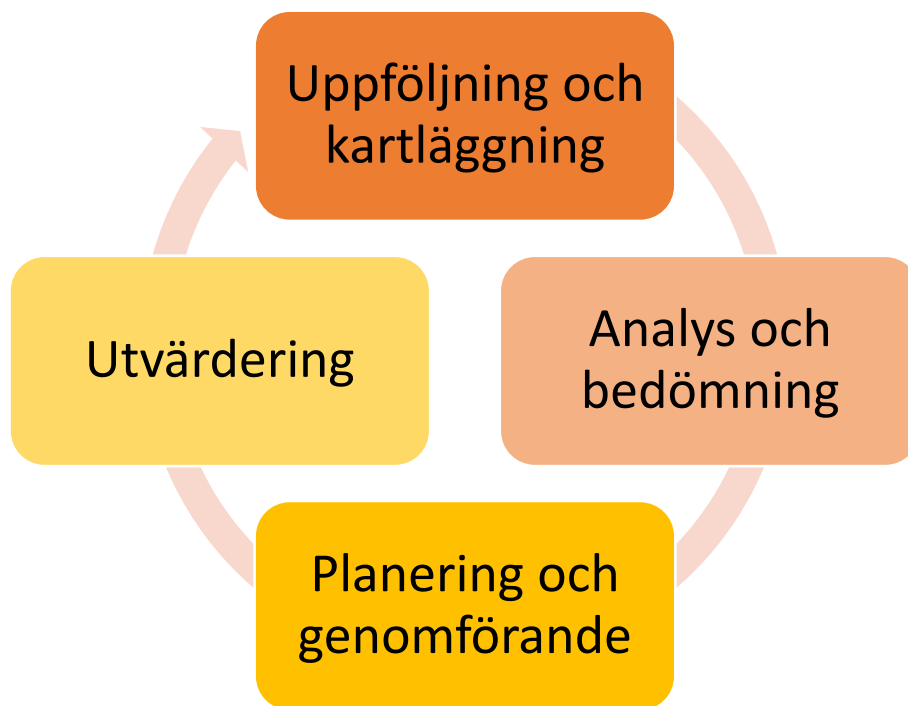
2.4 Respekt/Etnisk tillhörighet, religion och annan trosuppfattning, sexuell läggning

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- *öppenhet, respekt, solidaritet och ansvarstagande*
- *ett växande ansvar och intresse för hållbar utveckling och att aktivt delta i samhälle*
- *Förskolan är en social och kulturell mötesplats som ska främja barnens förståelse för värdet av mångfald*
- *Förståelse och medmänsklighet Kap 1*

3. Förebyggande arbete – Aktiva åtgärder

Aktiva åtgärder omfattar samtliga sju diskrimineringsgrunder (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder) och är ett arbete som ska ske kontinuerligt i fyra steg.⁶

Aktiva åtgärder innebär att arbeta för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter för barn. Arbetet med aktiva åtgärder sker i samverkan med barn och vårdnadshavare och omfattar hela utbildningen såsom exempelvis pedagogiskt material, lärmiljö inne/ute samt bemötande i vardagen. Varje avdelning dokumenterar det förebyggande arbetet i en plan mot diskriminering och kränkande behandling. Rektor dokumenterar arbetet i den årliga kvalitetsrapporten.

3.1 Plan mot diskriminering och kränkande behandling

3.1.1 Uppföljning och kartläggning av risker för diskriminering eller kränkningar

- Redogör för uppföljningen och utvärderingen av föregående års planerade åtgärder.
- Gör en kartläggning och skriv ned de risker ni identifierat via exempelvis diskussioner, observationer, intervjuer, trygghetsvandringar.

3.1.2 Analys och bedömning av orsakerna till upptäckta risker

Analysera och reflektera kring orsakerna till riskerna och hindren som identifierats i kartläggningen.

⁶ Diskrimineringslag (2008:567) 3 kap

3.1.3 Planering och genomförande av åtgärder

Sätt upp konkreta och uppföljningsbara mål ni kommer arbeta med för att förhindra/förebygga de risker ni identifierat. Bestäm åtgärder för att nå målen. Gör en tidsplan för genomförandet av åtgärderna. Besluta vem som ansvarar för att följa upp respektive åtgärd.

3.1.4 Utvärdering

Utvärdera och analysera åtgärderna. Har åtgärderna gett resultat? Hur ser vi det? Hur går vi vidare? Behövs kompletterande åtgärder?

4. Arbetsgång vid kännedom om upplevda kränkningar

I styrdokumentet *Riktlinjer för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling* (Beslutad 2022-11-10) finns i kapitel 3. *Arbetsgång vid kännedom om upplevda kränkningar eller trakasserier*. Denna ska följas vid kännedom om upplevda kränkningar i förskolan med nedanstående tillägg då vuxen kränker barn.

- När personal eller vårdnadshavare kränker ett barn måste den som upptäcker detta agera utan dröjsmål. Visa tydligt att du är på barnets sida.
- Ta den vuxne åt sidan och ställ frågor om hur den tänkte/menade samt hänvisa till diskrimineringslagen.
- Rektor informeras och ansvarar för att utreda, åtgärda, dokumentera och följa upp vidtagna insatser.
- Verksamhetschef informeras alltid och håller sig informerad om ärendet tills det är säkerställt att kränkningarna upphört.

5. Bilagor

Definitioner

Kränkande behandling

”Kränkande behandling: ett uppträdande som utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567) kränker ett barns eller en elevs värdighet.”⁷

Kränkande behandling kan utföras av en eller flera personer. Ett barn kan bli utsatt för kränkande behandling av personal eller andra barn. Kränkande behandling kan till exempel vara nedsättande ord eller knuffar, men kan även bestå av utfrysning.⁸

Diskriminering

Lagen förbjuder sex former av diskriminering. Diskriminering är att någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas, kopplat till någon av de sju diskrimineringsgrunderna; kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Diskriminering utifrån diskrimineringsgrunderna regleras i diskrimineringslagen (2008:567).⁹

Kön

Kön i form av kvinna/flicka eller man/pojke som registreras vid födseln eller senare fastställs.

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet avses en persons nationella och etniska ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Religion och annan trosuppfattning

I trosuppfattning ingår åskådningar som är jämförbara med religion. Etiska, filosofiska eller politiska värderingar/åskådningar ingår inte.

Funktionsnedsättningar

Med funktionsnedsättning menas nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga som uppstår i mötet med omvärlden. En individ kan ha en funktionsnedsättning, men är inte funktionshindrad. Det är omvärlden som står för hindren, inte individen själv.

Könsöverskridande identitet eller uttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck handlar om människor som ibland eller alltid bryter mot samhällets normer och föreställningar om hur kvinnor och män förväntas se ut eller vara.

⁷ Skollag (2010:800) 6 kap 3 §

⁸ [Kränkande behandling, mobbning och diskriminering - Skolverket](#) Hämtad 2023-06-20

⁹ Diskrimineringslag (2008:567) 1 kap 4 §

Sexuell läggning

Med sexuell läggning menas hetero, -homo – eller bisexuell läggning, vilka är de sexuella läggningar som finns definierade enligt svensk lag.

Ålder

De lagar och regler som antagits av riksdagen, där ålder anges, ska inte ses som ett uttryck för diskriminering. Som skola eller förskola gör du dig då inte heller skyldig till åldersdiskriminering vid tillämpning av dessa regler. Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder om det finns ett syfte.

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Förskolan Marieberg

Uppföljning och kartläggning av risker för diskriminering eller kränkande behandling

Vi har under en längre tid arbetat aktivt med allas lika värde och vikten av att alla barn ges samma möjlighet till delaktighet, oavsett olikheter och individuella förutsättningar. Vi upplever att barngruppen i stort präglas av trygghet och harmoni och att det förekommer förhållandevis få konflikter som kan kopplas till diskriminering eller kränkande behandling. Samtidigt ser vi vissa situationer där det finns behov av att vara extra uppmärksamma. Vid övergångar, förflyttningar och i situationer där många barn samlas på samma plats kan konflikter och en hög ljudnivå uppstå. Vi ser även att vissa barn gärna vill styra, bestämma och påverka sina kamrater, vilket ibland kan skapa obalans i barngruppen.

Eftersom vi arbetar med barn i åldrarna 1–5 år finns många olika behov att ta hänsyn till, både vid gemensamma aktiviteter och i vardagens rutinsituationer. Hall, toalett och andra övergångar är situationer där vi behöver vara särskilt närvarande pedagoger. Det gäller även att värna barnens integritet, framför allt i samband med toalettbesök.

Vi arbetar därför med att slussa barnen i mindre grupper och ha närvarande pedagoger i de situationer där vi vet att konflikter lättare kan uppstå. Vi följer den struktur som är etablerad i barngruppen och anpassar stödet utifrån barnens individuella behov och utveckling.

Pedagogens ansvar är att ha kunskap om barnens olika förutsättningar och utvecklingsbehov för att kunna stödja deras självständighet, samtidigt som barnens integritet och rätt till ett tryggt bemötande står i fokus.

Kartläggning av identifierade risker

Genom observationer, samtal och reflektioner i arbetslaget har vi identifierat några områden där det finns behov av fortsatt uppmärksamhet.

Vi kan ibland se tendenser till att vissa barn väljer vissa kamrater framför andra, exempelvis genom att inte vilja sitta bredvid ett visst barn eller genom att utesluta någon ur en lek. När sådana situationer uppstår uppmärksammar vi dem direkt i arbetslaget och arbetar aktivt för att motverka exkluderande beteenden och skapa förutsättningar för alla barn att vara delaktiga.

Vi ser även att kommunikationen kan vara en riskfaktor, både mellan barn och mellan barn och pedagoger. Därför behöver kommunikationen vara ett ständigt fokus i vårt arbete. Vi använder olika former av kommunikationsstöd och behöver samtidigt ha kunskap och förståelse för olika traditioner, kulturer och språkliga förutsättningar.

En ytterligare risk är att information kan försvåras när arbetslaget består av flera pedagoger som arbetar olika dagar och olika omfattning. Det är därför viktigt att alla pedagoger tar del av aktuell information om barngruppen, barnens behov och det pågående arbetet, så att vi kan skapa en likvärdighet och kontinuitet i verksamheten.

Analys och reflektion kring identifierade risker och hinder

Eftersom barngruppen i stort är harmonisk upplever vi relativt få situationer som präglas av oro eller konflikter. Vi kan dock se att barnen ibland har olika status och inflytande i gruppen och att vissa barn får större påverkan på andra. Detta behöver vi vara uppmärksamma på och aktivt arbeta för att motverka.

När utrymmena blir trånga och många barn vistas på samma plats samtidigt ökar risken för konflikter. Förflyttningar och övergångar är också situationer där barnen kan behöva extra stöd, särskilt när många moment ska fungera samtidigt.

Vår närvaro är därför en viktig förebyggande åtgärd. Vi finns nära barnen i lek och rutinsituationer och stödjer dem i hur de bemöter och kommunicerar med varandra. Genom vår närvaro kan vi tidigt uppmärksamma situationer som riskerar att utvecklas till konflikter eller kränkande behandling.

Vi har sett att behovet av vuxennärvaro är särskilt stort i situationer där barnen vistas mer självständigt. Om pedagoger inte finns nära kan konflikter lättare uppstå. Därför försöker vi organisera verksamheten så att både barn och pedagoger delas in i mindre grupper. Detta bidrar till ett lugnare klimat, bättre möjligheter till kommunikation och ökad trygghet för barnen.

Vi behöver särskilt vara närvarande och stödjande i:

- hall och toalett vid förflyttningar och övergångar,
- lekhall och andra gemensamma utrymmen,
- olika delar av gården där barnen kan befinna sig mer avskilt,
- utrymmen där det inte alltid finns en pedagog nära,
- situationer där vi vet att konflikter eller exkludering lättare kan uppstå.

Den närvarande pedagogen har en viktig roll i att stödja kommunikationen mellan barnen, hjälpa dem att lösa konflikter och skapa förutsättningar för ett respektfullt samspel.

Planering och genomförande av åtgärder

Mål

Vårt mål är att barnen ska bemöta varandra på ett respektfullt och positivt sätt och utveckla förståelse för och respekt för varandras olikheter.

Alla barn ska känna att de är delaktiga, att deras tankar och åsikter är värdefulla och att de får möjlighet att påverka sin vardag utifrån sina förutsättningar.

Vi vill skapa ett lugnt, tryggt och harmoniskt klimat där alla barn ges möjlighet att lära, utvecklas och växa.

En viktig del av vårt fortsatta arbete är att arbeta praktiskt med värdegrundens olika begrepp. Vi vill inte enbart använda ord som respekt, delaktighet, hänsyn och allas lika värde, utan också ge barnen en förståelse för vad orden innebär i praktiken. Tillsammans med barnen utforskar vi vad orden betyder och hur de kan synas i våra handlingar och i vårt sätt att vara mot varandra.

Arbetet fortsätter under läsåret och anpassas efter den nya barngruppens behov. Vi behöver kontinuerligt följa upp vad som fungerar och vad som behöver utvecklas eller förstärkas.

Åtgärder

- Vi samtalar regelbundet med barnen om hur man är en bra kompis och hur vi kan vara mot varandra.
- Vi läser pedagogisk litteratur som berör vänskap, olikheter, empati, respekt och inkludering.
- Vi arbetar tematiskt med värdegrundsfrågor och fördjupar oss under året i olika områden.
- Vi använder olika dilemman och konkreta situationer som utgångspunkt för samtal och reflektion tillsammans med barnen.

- Vi arbetar med exempelvis massage och kompisamtal för att stärka trygghet, relationer och samspel.
- Vi delar regelbundet in barnen i mindre grupper för att skapa lugnare miljöer och bättre förutsättningar för samspel.
- Vi är närvarande vuxna i barnens lek och finns till hands under hela dagen.
- Vi är särskilt närvarande i de situationer och miljöer där vi ser en ökad risk för konflikter eller kränkande behandling.
- Vi arbetar aktivt med kommunikation och använder olika former av stöd utifrån barnens individuella behov.
- Vi säkerställer att hela arbetslaget har tillgång till relevant information om barnens behov och det pågående arbetet.

Ansvarig: Hela arbetslaget

Tidsplan: Arbetet startas upp under höstterminen 2026 och följs upp kontinuerligt under hela läsåret.

Reflektion och uppföljning

Vi behöver fortsätta följa upp vårt arbete genom observationer, samtal och reflektion i arbetslaget. Vi ska vara uppmärksamma på förändringar i barngruppen och på situationer där det finns risk för exkludering, konflikter eller kränkande behandling.

Vi vill även synliggöra och kommunicera vårt arbete med vårdnadshavarna. Detta görs bland annat genom månadsbrev och dokumentationsväggar, där vi berättar om hur vi arbetar med värdegrund, delaktighet, inkludering och allas lika värde. På så sätt skapar vi en gemensam förståelse för vårt arbetssätt och ger vårdnadshavarna möjlighet att följa och ta del av barnens lärande och utveckling inom området.